مجله علوم پزشکی رازی دوره ۳۲، شماره پیوسته ۹۱، ۲۵ مرداد ۱۴۰۴ https://doi.org/10.47176/rjms.32.91

مقاله پژوهشی

بررسی مقایسه‌ای ابعاد رشد پس از سانحه در مراجعین بهبود یافته از بیماری کووید–۱۹ و مراجعینی که مبتلا نشده‌اند در مراکز خدمات جامع سلامت جنوب تهران

سارا قربانی: کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه پیام نور البرز، کرج، ایران (* نویسنده مسئول) ghorbani.sara66@gmail.com

محمدسعید مردوخی: استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور البرز، کرج، ایران

چکیده

زمینه و هدف: این پژوهش با هدف بررسی مقایسه‌ای ابعاد رشد پس از سانحه در مراجعین بهبود یافته از بیماری کووید–۱۹ و افراد غیرمبتلا به ویروس کرونا در مراکز خدمات جامع سلامت جنوب تهران انجام شد.

روش کار: این مطالعه تحلیلی و از نوع مقطعی میباشد. جامعه آماری شامل کلیه مراجعین به این مراکز در بازه زمانی دی ماه ۱۴۰۱ تا خرداد ماه ۱۴۰۲ بوده که ۲۰۰ نفر (۱۰۰ نفر مبتلا و ۱۰۰ نفر غیرمبتلا) به صورت تصادفی انتخاب و با پرسشنامه رشد پس از سانحه تدسچی و کالهون (۱۹۹۶) مورد ارزیابی قرار گرفتند. داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که میانگین خرده‌مقیاس‌های رشد پس از آسیب شامل قدرت شخصی، پی بردن به ارزش زندگی، تغییرات روحی و معنوی، رابطه با دیگران و فرصت‌های جدید در افراد مبتلا به ویروس کرونا به ترتیب ۱۹.۹، ۱۷.۴۳، ۸.۳۲، ۲۲.۹۹ و ۲۴.۱ و در افراد غیرمبتلا ۲۴.۴۴، ۲۲.۰۸، ۱۱.۲۳، ۲۶.۰۸ و ۳۰.۰۲ بود. همچنین تفاوت معناداری بین دو گروه از لحاظ رشد پس از آسیب مشاهده شد .

نتیجه‌گیری: این یافته‌ها نشان می‌دهد که تجربه ابتلا به کووید–۱۹ می‌تواند بر ابعاد مختلف رشد پس از آسیب تأثیرگذار باشد و نتایج پژوهش می‌تولند مبنایی برای ارائه آموزش‌ها و مداخلات روانی به منظور کاهش اثرات منفی تروما و ارتقای رشد پس از آسیب در افراد فراهم کند.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها

ابعاد رشد پس از سانحه،

بیماری کووید–۱۹،

مراکز خدمات جامع سلامت

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۱

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۵/۲۵

شیوه استناد به این مقاله:

Ghorbani S, Mardookhi MS. Study of the Dimensions of Post-traumatic Growth in Clients who have Recovered from COVID19 in Comprehensive Health Service Centers in South of Tehran. Razi J Med Sci. 2025(16 Aug);32.91.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

Razi Journal of Medical Sciences. 2025(16 Aug);32.91. https://doi.org/10.47176/rjms.32.91

Original Article

Study of the Dimensions of Post-traumatic Growth in Clients who have Recovered from COVID19 in Comprehensive Health Service Centers in South of Tehran

Sara ghorbani: MA, Payam Noor Karaj University, Tehran, Iran (* Corresponding Author) ghorbani.sara66@gmail.com
Mohamad Saeed Mardookhi: Assistant Professor, Payam Noor Karaj University, Iran

Abstract

Background & Aims: Corona virus is one of the viruses that cause respiratory infections. This virus can appear in the form of a mild disease such as a cold to more severe diseases such as MERS and Sars. Recently, this virus has been named as Covid-19. The disease first started in the city of Wuhan in Hubei Province, China, where several medical centers reported groups of patients with severe respiratory problems of unknown cause.The World Health Organization has introduced this disease as a major threat to physical and mental health because the outbreak of the Covid-19 disease has led to changes in the daily and normal life of families and has a special effect on the lifestyle of families.The spread of Covid-19 disease can lead to feelings of insecurity, anxiety, fear, depression, insomnia and bad sleep, behavioral problems, impulsivity, post-traumatic stress disorder and obsessive-compulsive disorder, and it can bring many mental health problems, which are called post-traumatic stress. Since mental health problems can not only have individual complications and costs, but can also cause problems for the family and society. Therefore, knowing the different aspects of the psychological problems of the spread of Covid-19 can provide the basis for effective prevention, education, intervention and treatment for families, professionals and psychologists.
Methods: This research was conducted with the aim of comparing the dimensions of post-traumatic growth in clients who recovered from the disease of covid-19 and those who were not infected in comprehensive health service centers in south of Tehran. This research is a cross-sectional analysis type. The statistical population of the present study included all people infected and not infected with the corona virus during the months of December 1401 to June 1402 who referred to comprehensive health service centers in the south of Tehran. Non-coronavirus patients) were randomly selected and answered the post-traumatic growth questionnaire of Tedeschi and Calhoun (1996). Multivariate analysis of variance tests was used to analyze the data. The results showed that the average subscales of post-injury growth include the amount of personal strength, the amount of realizing the value of life, mental and spiritual changes, the amount of a person's relationship with others, and the number of new opportunities created in people infected with the corona virus, respectively, 90 19/43, 8/32, 22/99, and 24/1, and the scores of these subscales are 24/44, 22/08, 11/23, 26/08, and 02/08 in people not infected with the corona virus. It is 30. According to the results of this research, it can be said that there is a significant difference between the two groups of people infected and people not infected with the corona virus in terms of the post-injury growth variable.The findings of this research can be used to reduce the negative impact of trauma through training that leads to post-traumatic growth.
Results: This research was conducted with the aim of comparing the dimensions of post-traumatic growth in clients who have recovered from covid-19 disease and

Keywords
Post-traumatic, COVID-19 Disease, Comprehensive health service centers

Received: 01/03/2025
Published: 16/08/2025

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

clients who have not been infected in comprehensive health service centers in south Tehran, and the results showed that there is a significant difference between the two groups of people infected with the corona virus and those who are not infected with the corona virus in terms of the post-injury growth variable. Post-traumatic growth is the experience of positive psychological changes caused by dealing with extremely challenging situati. With the widespread spread of the corona virus and the covid-19 disease, many people are affected by the severe form of this disease every day, and in addition to physical injuries, negative psychological consequences have also been caused to these patients. But along with negative psychological effects, patients reported experiences of positive states and post-injury growth after recovery. In explaining these results, it can be said that there are objective signs that post-traumatic growth can be beneficial and effective in several areas. In explaining these results, it can be said that there are objective signs that post-traumatic growth can be beneficial and effective in several areas. First, survivors of traumatic events who experienced posttraumatic growth immediately after a disaster typically demonstrated psychological adjustment, improved health, longer lives, and increased quality of life which is tried to be addressed in this research .Considering that there are always limitations in life that lead to post-traumatic stress disorder, it is suggested to use trainings that lead to post-traumatic growth in order to reduce its negative impact, and to teach people the variables of post-traumatic growth in the form of skills in society.

Conclusion: According to the results of this research, it can be said that there is a significant difference between the two groups of people infected and people not infected with the corona virus in terms of the post-injury growth variable, and the main hypothesis of the current research is confirmed.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Cite this article as:
Ghorbani S, Mardookhi MS. Study of the Dimensions of Post-traumatic Growth in Clients who have Recovered from COVID19 in Comprehensive Health Service Centers in South of Tehran. Razi J Med Sci. 2025(16 Aug);32.91.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

مقدمه

کروناویروس‌ها خانواده‌ای از ویروس‌ها هستند که می‌توانند طیف وسیعی از عفونت‌های دستگاه تنفسی را در انسان ایجاد کنند. این عفونت‌ها از شکل خفیف، مانند سرماخوردگی معمولی، تا بیماری‌های شدیدتر متغیرند. برخی از بیماری‌های جدی ناشی از انواع خاصی از کروناویروس‌ها عامل ایجاد بیماری های سارس و مرس می‌باشند. به تازگی این ویروس به نام کووید ۱۹ نامگذاری شده است. این بیماری برای اولین بار در شهر ووهان در استان هوبی چین آغاز شد، جایی که چندین مرکز درمانی، گروه‌هایی از بیماران مبتلا به مشکلات شدید تنفسی با علت نامعلوم را گزارش نمودند (۱).

سازمان بهداشت جهانی (World Health Organization) (۲) این بیماری را به عنوان یک تهدید بزرگ برای سلامت جسمانی و روانی معرفی کرده است چرا که شیوع بیماری کووید ۱۹ منجر شده است تا زندگی روزانه و عادی خانواده‌ها تغییر یابد و به شکل ویژه‌ای بر سبک زندگی خانواده‌ها تاثیر گذار باشد.

شیوع بیماری کووید-۱۹ پیامدهای گسترده‌ای بر سلامت جسمانی و روانی افراد در سرتاسر جهان داشته است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که در زمان بروز بحران‌های همه‌گیری، افراد به ویژه کودکان و نوجولنان در معرض افزایش اضطراب، افسردگی، ترس و نگرانی‌های مزمن قرار می‌گیرند (۳). تعطیلی مدارس، محدودیت روابط اجتماعی و کاهش فعالیت‌های اوقات فراغت خارج از خلنه، کلافگی، بی‌حوصلگی و کاهش رفاه روانی کودکان را به دنبال داشته است. گرچه کودکان و نوجوانان نسبت به بزرگسالان کمتر دچار شکل شدید کووید-۱۹ می‌شوند، اما کاهش حمایت خانوادگی، ترس از دست دادن عزیزان و اختلال در فرآیند سوگواری می‌تواند سازگاری آنان را مختل کرده و خطر بروز اختلال استرس پس از سانحه، افسردگی و افکار خودکشی را افزایش دهد (۴).

افراد در دوران همه‌گیری، به دلیل انزوای اجباری و دورکاری یا تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها، مجبور به ماندن طولانی در خانه شدند که این امر منجر به کاهش تعاملات اجتماعی و فعالیت‌های بدنی و افزایش مشکلات رفتاری و هیجانی شد. علاوه بر این، محدودیت‌های خانگی همراه با عواملی مانند اختلالات روانی و سوءمصرف مواد والدین، وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین، تجربه خشونت خانگی و کمبود فرصت‌های ارتباطی و تفریحی، سلامت روان کودکان را به شدت تهدید می‌کند (۵).

با توجه به پیامدهای گسترده همه‌گیری کووید-۱۹، بررسی رشد پس از آسیب به عنوان تجربه تغییرات مثبت روان‌شناختی در مواجهه با بحران، اهمیت ویژه‌ای دارد. رشد پس از آسیب می‌تواند ظرفیت‌های روانی و سازگاری فرد را افزایش دهد و زمینه‌ساز بهبود سلامت روانی و عملکرد اجتماعی شود. هدف این پژوهش، بررسی مقایسه‌ای ابعاد رشد پس از سانحه در افراد مبتلا و غیرمبتلا به کووید-۱۹ در مراکز خدمات جامع سلامت جنوب تهران است، تا اثرات این تجربه بر سلامت روان و فرآیندهای رشد پس از آسیب بهتر شناسایی شود (۶).

از آنجایی که مشکلات سلامت روان نه تنها می‌تواند عوارض و هزینه‌های فردی داشته باشد، بلکه میتواند خانواده و جامعه را دچار مشکل نماید (۷). بنابراین شناخت جنبه‌های مختلف مشکلات روانشناختی شیوع کووید ۱۹ میتولند زمینه را برای پیشگیری، آموزش، مداخله و درمان موثر جهت خانواده ها، متخصصان و روانشناسان فراهم آورد.

روش کار

این پژوهش یک مطالعه تحلیلی از نوع مقطعی بود که با هدف بررسی رشد پس از سانحه در افراد مبتلا و غیرمبتلا به ویروس کووید-۱۹ انجام شد.جامعه آماری شامل کلیه مراجعین به مراکز خدمات جامع سلامت جنوب تهران در بازه زمانی دی ماه ۱۴۰۱ تا خرداد ماه ۱۴۰۲ بوده است. نمونه‌ها از نظر زمان ابتلا به کرونا و تعداد موارد ابتلا همتا شدند. مطابق با مطالعات مشابه (۸)، حجم نمونه شامل ۲۰۰ نفر (۱۰۰ نفر مبتلا و ۱۰۰ نفر غیرمبتلا) بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ملاک‌های ورود: ۱) ابتلاء به نوع شدید کووید-۱۹، ۲) مراجعه به مراکز خدمات جامع سلامت، ۳) داشتن سلامت روان (بر اساس پرونده)، ۴) سن بین ۳۰ تا ۵۰ سال، ۵) حداکثر تحصیلات لیسانس، ۶) عدم سابقه بیماری زمینه‌ای.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

ملاک‌های خروج: ۱) دریافت خدمات روان‌شناختی در طول اجرای پژوهش، ۲) دریافت همزمان درمان دارویی یا سایر مداخلات روان‌شناختی مرتبط با رشد پس از سانحه.

پژوهش توسط کمیته اخلاق دانشگاه پیام نور کرج تأیید شد. شرکت‌کنندگان به‌صورت داوطلبانه در مطالعه شرکت کردند و امکان انصراف در هر مرحله برای آنان فراهم بود. اصل رازداری اطلاعات رعایت شد.

جهت سنجش رشد پس از سانحه از پرسشنامه تدسچی و کالهون (۱۹۹۶) به عنوان ابزار پژوهش استفاده شد. این پرسشنامه خودگزارشی شامل ۲۱ سوال و پنج خرده‌مقیاس (ارتباط با دیگران، امکانات جدید، قدرت فردی، تغییرات روانی، ارزش زندگی) است. پاسخ‌ها در طیف لیکرت شش درجه‌ای از ۰ تا ۵ داده شدند.

روایی و پایایی: ضریب آلفای کل پرسشنامه در پژوهش اصلی ۰.۹۰ و برای خرده‌مقیاس‌ها بین ۰.۶۷ تا ۰.۸۵ گزارش شده است. همسانی درونی و بازآزمایی به ترتیب ۰.۷۶ و ۰.۷۹ بوده است. در مطالعات ایرانی (سیدمحمودی و همکاران، ۱۰) ضریب آلفای کل ۰.۹۲ و برای خرده‌مقیاس‌ها بین ۰.۶۶ تا ۰.۹۰ به دست آمده و روایی ابزار با ضریب همبستگی پیرسون مناسب گزارش شده است .شرکت‌کنندگان پرسشنامه را تکمیل کردند و داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری (MANOVA) تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

داده‌های گردآوری شده با استفاده از آزمون‌های تحلیل واریانس چندمتغیری (MANOVA) با برنامه SPSS نسخه ۲۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

همانطور که در جدول شماره ۱ آمده است، میانگین و دامنه نمرات خرده‌مقیاس‌های رشد پس از آسیب در دو گروه مبتلا و غیرمبتلا به کووید-۱۹ نشان می‌دهد که تفاوت‌هایی بین گروه‌ها وجود دارد. به طور کلی، افراد غیرمبتلا به طور میانگین نمرات بالاتری در خرده‌مقیاس‌های «قدرت شخصی»، «پی بردن به ارزش زندگی»، «تغییرات روحی و معنوی»، «رابطه با دیگران» و «فرصت‌های جدید ایجاد شده» گزارش کردند. بالاترین میانگین کل مربوط به «فرصت‌های

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار، نمره آزمودنی‌های دو گروه و کل نمونه در خرده مقیاس‌های رشد پس از آسیب

نمونه	آماره / متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
	میزان قدرت شخصی	۱۹/۹۰	۴/۴۸	۹	۳۰
افراد مبتلا به	میزان پی بردن به ارزش زندگی	۱۷/۴۳	۴/۱۷	۹	۲۷
ویروس کرونا	تغییرات روحی و معنوی	۸/۳۲	۲/۴۹	۳	۱۴
	میزان رابطه فرد با دیگران	۲۲/۹۹	۵/۳۹	۱۱	۳۶
	میزان فرصت‌های جدید ایجاد شده	۲۴/۱۱	۵/۱۸	۱۲	۳۶
افراد غیرمبتلا	میزان قدرت شخصی	۲۴/۴۴	۴/۴۵	۱۳	۳۳
به ویروس	میزان پی بردن به ارزش زندگی	۲۲/۰۸	۳/۶۲	۱۳	۳۰
کرونا	تغییرات روحی و معنوی	۱۱/۲۳	۲/۲۱	۶	۱۵
	میزان رابطه فرد با دیگران	۲۶/۰۸	۴/۶۳	۱۶	۳۸
	میزان فرصت‌های جدید ایجاد شده	۳۰/۰۲	۵/۱۴	۱۴	۳۶
	میزان قدرت شخصی	۲۱/۸۰	۴/۹۵	۹	۳۳
	میزان پی بردن به ارزش زندگی	۱۹/۶۳	۴/۴۵	۸	۳۰
کل	تغییرات روحی و معنوی	۹/۷۵	۲/۶۸	۳	۱۵
	میزان رابطه فرد با دیگران	۲۴/۴۵	۵/۱۳	۱۱	۳۸
	میزان فرصت‌های جدید ایجاد شده	۲۷/۱۱	۵/۱۶	۱۲	۳۶

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

جدید ایجاد شـــده» (۲۷.۱۱) و «رابطه با دیگران» (۲۴.۴۵) و کمترین میانگین مربوط به «تغییرات روحی و معنوی» (۹.۷۵) بود.

این نتایج نشان می‌دهد که تجربه ابتلا به کووید-۱۹ بر ابعاد مختلف رشـد پس از آسـیب تأثیرگذار بوده و گروه غیرمبتلا، به‌طور میانگین، تجارب رشـد مثبت بیشـتری را گزارش کرده‌اند. یافته‌ها می‌تواند به تحلیل اثرات روان‌شـناختی بیماری و برنامه‌ریزی مداخلات آموزشی و روانی برای تقویت رشد پس از آسیب کمک کند.

به منظور بررسـی تفاوت یا عد م تفاوت واریانس‌های دو گروه در متغیرهای مورد مقایسـه، آزمون لوین (Leven) به عمل آمد که نتایج آن در جدول شماره ۲ آمده است.

همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود همه‌ی آزمون‌های مانوا در سـطح P<۰/۰۰۱ معنی‌دار می‌باشند.

جهت پی بردن به تفاوت در ابعاد آن در مرحله بعد از طریق تحلیل واریانس یک راهه در متن مانوا به بررسی فرضیه‌های فرعی پژوهش می‌پردازیم که نتایج حاصل از آن را در جدول شماره ۴درج شده است.

نتایج تحلیل واریانس نشان داد که متغیر «رشد پس از آسـیب» در میان گروه‌ها تفاوت معناداری دارد (p<۰.۰۰۱, F= ۱۵.۸۳۲). این یافته بیانگر آن است که میانگین نمرات رشـد پس از آسـیب در گروه‌های مورد بررسـی یکسان نبوده و اختلاف مشاهده‌شده تصادفی نیسـت. علاوه بر این، مقدار مجذور اتا (η^2=۰.۱۷۷) نشان می‌دهد که حدود ۱۷ درصد از واریانس رشد پس از آسیب توسط متغیر گروه تبیین می‌شود که می‌توان آن را اثری نسـبتاً بزرگ در نظر گرفت.از آن‌جا که در پژوهش حاضـر دو گروه وجود دارد جهت پی بردن به اختلاف در میانگین‌های متغیرهای وابسـته از آزمون تعقیبی استفاده می‌نماییم.

نتایج تحلیل واریانس نشـان داد که تفاوت معناداری بین گروه‌های مبتلا و غیرمبتلا از لحاظ رشـد پس از آسـیب وجود دارد (p <۰.۰۰۱, F =۱۵.۱۷۹۴). این یافته بیانگر آن است که میانگین رشد پس از آسیب در افراد مبتلا به کووید-۱۹ و افراد غیرمبتلا یکسان نیست و اختلاف مشاهده شده تصادفی نیست.

بحث

این پژوهش با هدف، بررسـی مقایسـه‌ای ابعاد رشـد پس از سـانحه در مراجعین بهبود یافته از بیماری کووید-۱۹ و مراجعینی که مبتلا نشـده‌اند در مراکز

جدول ۲- آزمون همگنی واریانس‌های لوین در دو گروه در متغیر رشد پس از آسیب و خرده مقیاس‌های آن

متغیر	F	df1	df2	سطح معنی داری
میزان قدرت شخصی	۰/۶۴۵	۲	۱۹۸	۰/۵۲۶
میزان پی بردن به ارزش زندگی	۱/۱۳۴	۲	۱۹۸	۰/۳۲۵
تغییرات روحی و معنوی	۰/۶۲۹	۲	۱۹۸	۰/۵۳۵
میزان رابطه فرد با دیگران	۰/۳۰۸	۲	۱۹۸	۰/۷۳۵
میزان فرصت‌های جدید ایجاد شده	۰/۶۳۱	۲	۱۹۸	۰/۴۳۴
رشد پس از آسیب کل	۰/۶۴۵	۲	۱۹۸	۰/۵۲۶

جدول ۳- نتایج حاصل از مانوا بر میانگین نمره‌های آزمودنی‌های دو گروه در متغیر رشد پس از آسیب

نام آزمون	مقدار	F	df1 فرضیه	df2 خطا	سطح معنی داری
اثر پیلایی	۰/۱۸۳	۷/۳۸۹	۴	۲۹۴	۰/۰۰۰
لامبدای ویلکز	۰/۸۱۸	۷/۷۳۶	۴	۲۹۲	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۰/۲۲۳	۸/۰۸۰	۴	۲۹۰	۰/۰۰۰
بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۲۲۲	۱۶/۲۹۰	۲	۱۹۸	۰/۰۰۰

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

جدول ٤- نتایج حاصل از آنوا در متن مانوا بر میانگین نمره‌های رشد پس از آسیب

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری	مجذور اتا
رشد پس از آسیب	۵۹۴۳/۸۴۰	۲	۱۸۷/۷۲۲	۱۵/۸۳۲	۰/۰۰۰	۰/۱۷۷

جدول ٥- نتایج حاصل از آزمون تعقیبی LSD بر میانگین نمره‌های رشد پس از آسیب

سطح معنی داری	انحراف استاندارد خطا	تفاوت میانگین	گروه‌ها	متغیر وابسته
۰/۰۰۰	۲/۲۳۷۴۰	۱۵/۱۷۹۴	افراد مبتلا و عدم مبتلا	رشد پس از آسیب

جدول ٦- نتایج حاصل از مانوا بر میانگین نمره‌های دو گروه در مقیاس رشد پس از آسیب

نام آزمون	مقدار	F	df1 فرضیه	df2 خطا	سطح معنی داری
اثر پیلایی	۰/۲۷۳	۵/۷۲۵	۸	۲۹۰	۰/۰۰۰
لامبدای ویلکز	۰/۷۳۱	۶/۱۰۱	۸	۲۸۸	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۰/۳۶۲	۶/۴۷۴	۸	۲۸۶	۰/۰۰۰
بزرگ ترین ریشه روی	۰/۳۴۶	۱۲/۵۵۹	۴	۱۴۵	۰/۰۰۰

جدول ۷- نتایج حاصل از آنوا در متن مانوا بر میانگین نمره‌های پنج خرده مقیاس رشد پس از آسیب

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری	مجذور اتا
میزان قدرت شخصی	۵۵۵/۸۰۱	۲	۲۷۷/۹۰۰	۱۳/۱۵۸	۰/۰۰۰	۰/۱۵۲
میزان پی بردن به ارزش زندگی	۵۵۴/۹۹۲	۲	۲۷۲/۴۹۶	۱۶/۵۸۷	۰/۰۰۰	۰/۱۸۴
تغییرات روحی و معنوی	۲۲۳/۶۵۵	۲	۱۱۱/۸۲۸	۱۹/۳۷۲	۰/۰۰۰	۰/۲۰۹
میزان رابطه فرد با دیگران	۲۴۰/۴۶۰	۲	۱۲۰/۲۳۰	۴/۷۸۳	۰/۰۰۰	۰/۰۶۱
میزان فرصت‌های جدید ایجاد شده	۲۵۸/۴۷۱	۲	۱۲۹/۲۳۵	۴/۹۷۴	۰/۰۰۰	۰/۰۹۴

خدمات جامع سلامت جنوب تهران انجام شد و نتایج این پژوهش نشان داد که بین افراد مبتلا و غیرمبتلا به ویروس کرونا از لحاظ رشد پس از آسیب تفاوت معناداری وجود دارد، که فرضیه اصلی پژوهش را تأیید می‌کند. این یافته با مطالعات دیکسون (۱۱) و کالفیلد (۱۲) همسو است و نشان می‌دهد که تجربه ابتلا به بیماری شدید و مواجهه با چالش‌های روانی-جسمانی، می‌تواند فرآیند رشد پس از آسیب را تقویت کند.رشد پس از آسیب به معنای تجربه تغییرات مثبت روان‌شناختی است که در اثر مقابله با موقعیت‌های چالش‌برانگیز ایجاد می‌شود. یافته‌های پژوهش حاضر نشان دادند که افراد مبتلا به کووید-۱۹، علاوه بر آسیب‌های جسمانی و روانی، تجربیاتی از رشد پس از آسیب را گزارش کردند. این نتایج نشان می‌دهند که مواجهه با بحران‌ها می‌تواند توانمندی‌های روان‌شناختی و سازگاری فردی را افزایش دهد و بهبود کیفیت زندگی و کارکرد روانی را به همراه داشته باشد.مطالعات پیشین نیز نشان داده‌اند که تجربه رویدادهای آسیب‌زا می‌توانند با افزایش سازگاری روان‌شناختی، بهبود سلامتی و کاهش اختلال استرس پس از آسیب همراه باشد (۱۳-۱۸). این یافته‌ها حاکی از آن است که رشد پس از آسیب تنها محدود به افراد مبتلا به حوادث شدید نیست و می‌تواند در بیماران مزمن و سایر گروه‌های در معرض استرس نیز مشاهده شود.این پژوهش دارای محدودیت‌هایی است که شامل موارد زیر می‌باشد: محدودیت جامعه آماری به مراجعین مراکز خدمات جامع سلامت جنوب تهران، محدودیت بازه زمانی مطالعه (دی ماه ۱۴۰۱ تا خردادماه ۱۴۰۲)، استفاده انحصاری از پرسشنامه به عنوان ابزار جمع‌آوری داده، عدم کنترل برخی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (مانند جنسیت، قومیت و سطح اقتصادی-اجتماعی) و اتکاء به گزارش‌های ذهنی

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

شـــرکت‌کنندگان که ممکن اســـت دارای ســـوگیری باشـند.به منظور کاهش اثرات منفی آسـیب‌ها و تقویت رشـد پس از آسـیب، پیشـنهاد می‌شـود برنامه‌های آموزشـی و مداخلات روان‌شـناختی مبتنی بر رشـد پس از آســـیب طراحی و در جامعه ارائه شـــود. همچنین پژوهش‌های آینده با حجم نمونه بزرگ‌تر و محدوده جغرافیایی وســـیع‌تر می‌توانند به تعمیق دانش در این زمینه کمک کنند و نتایج قابل تعمیم بیشـــتری ارائه دهند.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج این پژوهش می‌توان گفت، بین دو گروه افراد مبتلا و افراد غیرمبتلا بـه ویروس کرونـا از لحاظ متغیر رشـــد پس از آســـیب تفاوت معنی‌داری وجود دارد و فرضـــیه اصـــلی پژوهش حاضـــر تأیید می‌گردد.

تقدیر و تشکر

در پایان از اســـتاد گرامی جناب آقای دکتر محمد سـعید مردوخی و شـبکه بهداشـت جنوب تهران بسـیار سپاسگزارم چرا که بدون راهنمایی‌ها و همکاری ایشان تهیه این پایان نامه بسیار مشکل می‌نمود.

ملاحظات اخلاقی

اصول اخلاقی در تمام مراحل اجرای تحقیق از جمله، نحوه انتخـاب نمونـه هـای مورد مطالعه، نحوه تکمیل پرســشـــنامه و تحلیل آنها، تحت نظارت اســتاد راهنما انجام شـــد. کمیته اخلاق دانشـــگاه پیام نور کرج این تحقیق را با شـناسـه IR.PNU.REC.1402.231 تایید کرده است.

مشارکت نویسندگان

نویسـنده اول (سـارا قربانی) مسـئول طراحی پژوهش، گردآوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها و نگارش پیش نویس اولیه مقاله می‌باشـــد. نویســـنده دوم (محمدســـعید مردوخی) در نظـارت علمی بر پژوهش و بـازبینی و ویرایش نهایی مقاله مشارکت داشته‌اند.

References

1. Ahmed MA, Jouhar R, Ahmed N, Adnan S, Aftab M, Zafar MS. Fear and Practice Modifications among Dentists to Combat Novel Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak. Int J Environ Res Public Health. 2020;17(8):2821.
2. World Health Organization. WHO checklist for influenza pandemic preparedness planning. World Health Organization; 2020.
3. Ghosh S, Dubey H, Chatterjee J, Dubey J. Posttraumatic stress disorder in Manhattan, New York City, after the September 11th terrorist attacks. J Urban Health. 2020;79(3):340-53.
4. Cao W, Fang Z, Hou G, Han M, Xu X, Dong J. The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. Psychiatry Res. 2020;11:1-2-19.
5. Fegert CM, Vitiello JA, Plener JK, Clemens Z. A randomized controlled trial of a web-based early intervention for children and their parents following unintentional injury. J Pediatr Psychol. 2020;35(6):581-92.
6. Chan JFW, Yuan S, Kok KH, ToKK W, Chu H, Yang J. A familial cluster of pneumonia associated with the 2019 novel coronavirus indicating person-to-person transmission: a study of afamily cluster. Lancet. 2020;395(10223):514-23.
7. Control CD. Prevention. Impact of September 11 attacks on workers in the vicinity of the World Trade Center--New York City. MMWR Morbidity and mortality weekly report. 2022;51(1):8-13.
8. Afzali M, Hajizadeh koli S, Aber P, Ghasemi N. predicting post-traumatic growth based on psychological well-being and mindfulness in female nurses . Appl Fam Ther J. 2022;2(9):162-175.
9. Tedeschi RG, Calhoun LG. The Posttraumatic Growth Inventory: measuring the positive legacy of trauma. J Trauma Stress. 1996 Jul;9(3):455-71.
10. Seyed Mahmoudi S, Rahimi C, Mohamadi N, Hadian Fard H. Increasing Posttraumatic Growth during Time and Its Relationship with Coping Styles and Optimism in Individuals with HIV. Psychol Achiev. 2010;17(2):165-186.
11. Dicson MA. I can see, hear, and smell your fear: Comparing olfactory and audiovisual media in fear communication. J Experim Psychol. 2020;143(2):825.
12. Galfird M. The effect of high-anxiety situations on conspiracy thinking. Curr Psychol. 2013;32(1):100-18.
13. Taylor S, Asmundson GJ, Coons MJ. Current directions in the treatment of hypochondriasis. J Cogn Psychother. 2005;19(3):285-304.
14. Christensen H, Farrer L, Batterham PJ, Mackinnon A, Griffiths KM, Donker T. The effect of

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]

a web-based depression intervention on suicide ideation: secondary outcome from a randomized controlled trial in a helpline. BMJ Open. 2013;3(6):e002886.

15. Debiec J, Olsson A. Social fear learning: from animal models to human function. Trends Cogn Sci. 2017;21(7):546-55.

16. Farnoosh G, Alishiri G, Zijoud SRH, Dorostkar R, Farahani AJ. Understanding the 2019-novel Coronavirus (2019-nCoV) and Coronavirus Disease (COVID-19) Based on Available Evidence-A Narrative Review. J Mil Med. 2020;22(1):1-11.

17. Van Prooijen JW, Van Vugt M. Conspiracy theories: Evolved functions and psychological mechanisms. Perspect Psychol Sci. 2018;13(6):770-88.

18. Wagner B, Schulz W, Knaevelsrud C. Efficacy of an Internet-based intervention for posttraumatic stress disorder in Iraq: a pilot study. Psychiatry Res. 2024;195(1-2):85-8.

19. Worldometer Y. The Chinese suicides prevented by AI from afar. Nov 9. BBC World Service; 2020.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.47176/rjms.32.91]